

Ростомян Вачаган Вачаганович
ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО СТАТУСА ВЗЫСКАТЕЛЯ
В ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

Статья посвящена исследованию вопросов правового статуса взыскателя как стороны исполнительного производства. В частности, осуществлен анализ прав и обязанностей, которые являются общими для обеих сторон исполнительного производства, а также специфических прав взыскателя как стороны, заинтересованной в максимально быстром и полном выполнении судебного решения. Проведен сравнительный анализ изменений в правовом статусе взыскателя в связи с принятием Закона Украины «Об исполнительном производстве» от 02.06.2016 № 1404-VIII.

Ключевые слова: исполнительное производство, стороны исполнительного производства, взыскатель, должник, государственный исполнитель, правовой статус

Rostomyan Vachagan
FEATURES LEGAL STATUS CREDITOR IN ENFORCEMENT PROCEEDINGS

The article investigates the issues of the legal status of recipient as a party enforcement. In particular, the analysis of the rights and obligations that are common to both sides of the enforcement proceedings, as well as specific rights collector as a party interested in the most rapid and full implementation of the judgment. A comparative analysis of changes in the legal status of the plaintiff in connection with the adoption of the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings» from 02.06.2016 number 1404-VIII.

Keywords: execution, party enforcement, creditor, debtor, bailiff, legal status.

Шевчук Катерина Петрівна,
 Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДК 347.9

СТОРОНИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

В статті досліджено окремі аспекти участі сторін у виконавчому провадженні. Здійснено правовий аналіз чинних нормативно-правових актів та науково-теоретичних джерел з даного питання. В результаті дослідження виявлено ряд проблем теоретичного та практичного характеру та запропоновано комплекс рекомендацій щодо їх вирішення.

Ключові слова: виконавче провадження, сторони, стягувач, боржник, правовий статус.

Актуальність теми. У 2016 році покладено початок реформуванню системи виконання судових рішень шляхом прийняття нового Закону «Про виконавче провадження» та Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Від 02.06.2016 набули чинності ЗУ «Про виконавче провадження» та ЗУ Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів. Втратили чинність старий ЗУ «Про виконавче провадження» та ЗУ «Про державну виконавчу службу».

Головною новелою вищезазначених законів є запровадження інституту приватних виконавців.

Постановка проблеми. Незважаючи на всю важливість інституту виконавчого провадження у сучасній Україні, норми національного законодавства, що забезпечують правове регулювання участі сторін у виконавчому провадженні, містять чимало колізій та прогалин, а тому безперечно потребують вдосконалення, що є неможливим без належного наукового підґрунтя.

Стан дослідження. На сьогодні виконавче провадження є об'єктом чималої кількості наукових досліджень. Проте сторони виконавчого провадження у них досліджуються лише фрагментарно. Більше того, наукові дослідження з даної теми за новим законодавством від 02.06.2016 року майже відсутні. А отже є необхідність подальшого дослідження та переосмислення.

Мета та завдання. Метою даної наукової статті є аналіз окремих аспектів участі сторін у виконавчому провадженні, дослідження проблемних питань, узагальнення та формування теоретичних положень та практичних висновків, вироблення рекомендацій стосовно вдосконалення правового регулювання з даного питання.

З огляду на мету були поставлені та вирішувалися наступні **завдання:** визначити сторони виконавчого провадження, дослідити проблеми правового регулювання їх статусу та запропонувати комплекс рекомендацій щодо їх вирішення.

Виклад основних положень. Відповідно до статті 15 Закону України «Про виконавче провадження» сторонами виконавчого про-

вадження є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ [1]. Серед науковців наведене визначення вважається не досконалим. Так, зокрема, Т.М. Кучер пропонує розширити формулювання сторін і викласти ч. 2 статті 8 Закону в такій редакції: «Стягувачем є фізична або юридична особа, що має право вимоги до боржника та на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ [2, с.94]. С.В. Щербак визначає стягувача як особу (фізичну, юридичну, громадянина – підприємця), яка має право вимагати від інших осіб певних підтверджених виконавчим документом дій або утриматися від вчинення правопорушень, і яка першою заявила про порушення виконавчого провадження [3]. Не можна повністю погодитись з визначенням Д.В. Чухвичова, який визначає стягувача як особу, наділену правами, закріпленими у виконавчому документі, і саме на виконання цих прав видається виконавчий документ, а реалізація цих прав є головною метою виконавчого провадження, оскільки головною метою є не здійснення ним своїх матеріальних прав, а виконання судового рішення [4]. Як слушно зазначає М.В. Вінциславська стягувач у виконавчому процесі – це особа, яка звернулася до державної виконавчої служби і має чинне право вимоги до боржника, що підтверджується виконавчим документом, зміст і форма якого встановлені законом [5].

За рішеннями про стягнення в дохід держави коштів або вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави, приймаються судами у справах, які розглядаються в порядку цивільного, адміністративного та господарського судочинства, стягувачем виступає державний орган, за позовом якого судом прийнято відповідне рішення.

За рішеннями про стягнення в дохід держави коштів або вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави, прийнятими у справах про адміністративні правопорушення, та за рішеннями, прийнятими у кримінальних провадженнях, стягувачем виступає державний орган, який прийняв відповідне рішення або за матеріалами якого судом прийнято відповідне рішення.

За рішеннями про стягнення судового збору, про накладення штрафу (як засобу процесуального примусу) стягувачем є Державна судова адміністрація України [1].

ЗУ «Про виконавче провадження» містить статтю 19 «Права і обов'язки сторін та інших учасників виконавчого провадження». Проте права та обов'язки стягувача можна віднайти й у інших положеннях даного нормативно-правового акту. Так, зокрема, до прав та обов'язків стягувача можна віднести: право ознайомлюватися з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, заявляти відводи право доступу до автоматизованої системи виконавчого прова-

дження, право оскаржувати рішення, дії або бездіяльність виконавця надавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у вчиненні виконавчих дій, надавати усні та письмові пояснення, заперечувати проти клопотань інших учасників виконавчого провадження та користуватися іншими правами, наданими законом, право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ, невідкладно, не пізніше наступного робочого дня після настання відповідних обставин, письмово повідомити виконавцю про повне чи часткове самостійне виконання рішення боржником, а також про виникнення обставин, що обумовлюють обов'язкове зупинення вчинення виконавчих дій, про встановлення відстрочки або розстрочки виконання, зміну способу і порядку виконання рішення, зміну місця проживання чи перебування (у тому числі зміну їх реєстрації) або місцезнаходження, обов'язок сумлінно користуватися усіма наданими їм правами з метою забезпечення своєчасного та в повному обсязі вчинення виконавчих дій, право вибору місця відкриття виконавчого провадження між кількома органами державної виконавчої служби, що можуть вчиняти виконавчі дії щодо виконання рішення на території, на яку поширюються їхні функції.

У разі якщо викладена у виконавчому документі резолютивна частина рішення є незрозумілою, стягувач має право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення відповідного рішення. У разі якщо зміст виконавчого документа незрозумілий, стягувач має право звернутися до органу (посадової особи), який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення його змісту.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим (хвороба сторони виконавчого провадження, відрядження сторони виконавчого провадження, стихійне лихо тощо), стягувач має право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання рішення. Рішення про розстрочку виконується в частині та у строки, встановлені цим рішенням. За заявою стягувача виконавець може відстрочити або розстрочити виконання рішення (крім судового рішення), за наявності обставин, передбачених законодавством про що вносить відповідну постанову.

Стягувач має право подати письмову заяву про повернення виконавчого документа. У разі відновлення виконавчого провадження стягувач зобов'язаний у місячний строк з дня надходження постанови про відновлення виконавчого провадження пред'явити його до виконання, оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення до суду, який видав виконавчий документ, у поряд-

ку, передбаченому законом. Рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом. Рішення, дії або бездіяльність державного виконавця також можуть бути оскаржені до начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець. Рішення, дії та бездіяльність начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, можуть бути оскаржені до керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня.

Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, державою, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення [1]. На думку Т.М. Кучер, боржник – фізична або юридична особа, визначена виконавчим документом, яка зобов'язана за рішенням вчинити певні дії (передати майно, виконати інші обов'язки, передбачені рішенням) або утриматися від їх учинення, що не було нею виконано в добровільному порядку [2, с.94]. М.В. Вінциславська під боржником визначає особу, яка залучена до участі у відкритому виконавчому провадженні або розшукується як боржник для виконання зобов'язання, встановленого чинним виконавчим документом [5]. П. Заворотько називає боржником сторону, обов'язок якої підтверджується виконавчим документом і щодо якої відкрито виконавче провадження [6].

Як і права та обов'язки стягувача, так і права та обов'язки боржника децю розпорочені в чинному законодавстві. Так, зокрема, до прав та обов'язків боржника можна віднести: право ознайомлюватися з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, заявляти відводи, право доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження, право оскаржувати рішення, дії або бездіяльність виконавця, надавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у вчиненні виконавчих дій, надавати усні та письмові пояснення, заперечувати проти клопотань інших учасників виконавчого провадження та користуватися іншими правами, наданими законом, право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ, невідкладно, не пізніше наступного робочого дня після настання відповідних обставин, письмово повідомити виконавцю про повне чи часткове самостійне виконання рішення боржником, а також про виникнення обставин, що обумовлюють обов'язкове зупинення вчинення виконавчих дій, про встановлення відстрочки або розстрочки виконання, зміну способу і порядку виконання

рішення, зміну місця проживання чи перебування (у тому числі зміну їх реєстрації) або місцезнаходження, а боржник фізична особа також про зміну місця роботи, обов'язок сумлінно користуватися усіма наданими їм правами з метою забезпечення своєчасного та в повному обсязі вчинення виконавчих дій. Боржник зобов'язаний:

1) утримуватися від вчинення дій, що унеможливають чи ускладнюють виконання рішення;

2) допускати в установленому законом порядку виконавця до житла та іншого володіння, приміщень і сховищ, що належать йому або якими він користується, для проведення виконавчих дій;

3) за рішеннями майнового характеру подати виконавцю протягом п'яти робочих днів з дня відкриття виконавчого провадження декларацію про доходи та майно боржника, зокрема про майно, яким він володіє спільно з іншими особами, про рахунки у банках чи інших фінансових установах, про майно, що перебуває в заставі (іпотеці) або в інших осіб, чи про кошти та майно, належні йому від інших осіб, за формою, встановленою Міністерством юстиції України;

4) повідомити виконавцю про зміну відомостей, зазначених у декларації про доходи та майно боржника, не пізніше наступного робочого дня з дня виникнення відповідної обставини;

5) своєчасно з'являтися на вимогу виконавця;

6) надавати пояснення за фактами невиконання рішень або законних вимог виконавця чи іншого порушення вимог законодавства про виконавче провадження

У разі якщо викладена у виконавчому документі резолютивна частина рішення є незрозумілою, боржник має право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення відповідного рішення. У разі якщо зміст виконавчого документа незрозумілий, боржник виконавчого провадження має право звернутися до органу (посадової особи), який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення його змісту.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим (хвороба сторони виконавчого провадження, відрядження сторони виконавчого провадження, стихійне лихо тощо), боржник має право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання рішення. Рішення про розстрочку виконується в частині та у строки, встановлені цим рішенням. За заявою стягувача виконавець може відстрочити або розстрочити виконання рішення (крім судового рішення), за наявності обставин, передбачених законодавством про що вносить відповідну постанову.

Боржник має право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої

служби щодо виконання судового рішення до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

У разі невиконання без поважних причин у встановлений виконавцем строк рішення, боржник зобов'язаний нести відповідальність встановлену ЗУ «Про виконавче провадження». Зокрема, невиконання законних вимог державного виконавця, приватного виконавця щодо усунення порушень законодавства про виконавче провадження, несвоєчасне подання або неподання звітів про відрахування із заробітної плати та інших доходів боржника, неподання або подання недостовірних відомостей про доходи і майновий стан боржника, ненадання на вимогу державного виконавця, приватного виконавця декларації про доходи та майно, що подається відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», чи зазначення у такій декларації неправдивих відомостей або неповідомлення про зміну відомостей, які зазначаються у декларації, неповідомлення боржником про зміну місця проживання чи місцезнаходження або місця роботи (отримання доходів), а також неявка без поважних причин за викликом державного виконавця, приватного виконавця тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Отже, ЗУ «Про виконавче провадження» містить статтю 19 «Права і обов'язки сторін та інших учасників виконавчого провадження». Проте права та обов'язки стягувача можна віднайти й у інших положеннях даного нормативно-правового акту. Саме тому, на нашу думку, доречно виділити права та обов'язки стягувача зі ст. 19 та інших статей закону та закріпити в окремій статті з відповідною назвою «Права та обов'язки стягувача».

Як і права та обов'язки стягувача, так і права та обов'язки боржника дещо розпорошені в чинному законодавстві. Зважаючи на таке, на нашу думку, також доречно виділити права та обов'язки боржника зі ст. 19 та інших статей закону та закріпити

в окремій статті з відповідною назвою «Права та обов'язки боржника».

Висновки та пропозиції. Викладене вище дозволяє зробити висновок, що чинне національне законодавство щодо участі сторін у виконавчому провадженні містить чимало колізій та прогалин, а тому потребує вдосконалення. Зокрема, вбачається за необхідне доповнити ЗУ «Про виконавче провадження» статтею «Права та обов'язки стягувача» та статтею «Права та обов'язки боржника».

Вказані заходи сприятимуть підвищенню ефективності застосування національних норм щодо здійснення виконавчого провадження в Україні.

Насамкінець, слід зауважити, що правове регулювання участі сторін у виконавчому провадженні потребує подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 30. – Ст. 542.
2. Кучер Т. М. Доведення прав сторін у виконавчому процесі / Т. М. Кучер // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. – 2013. – № 5. – Т. 1. – С. 93–95.
3. Щербак С. В. Адміністративно-правове регулювання виконавчого провадження в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Щербак Світлана Володимирівна; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2002. – 228 арк.
4. Чухвичев Д. В. Исполнительное производство: учеб. пособ. для студ. вузов, обучающихся по специальности 030501 «Юриспруденция» / Д. В. Чухвичев. – М.: ЮНИТИ; Закон и право, 2008. – 302 с.
5. Вінциславська М. В. Суб'єкти виконавчого процесу та їх класифікації: проблемні питання / Вінциславська М. В. // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 3 (11). – С. 7–17.
6. Заворотько П. П. Процессуальные гарантии исполнения судебного решения / П. П. Заворотько. – М.: Юрид. лит.-ра, 1974. – 560 с.

Шевчук Екатерина Петровна СТОРОНЫ ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА

В статье исследованы отдельные аспекты участия сторон в исполнительном производстве. Осуществлен правовой анализ действующих нормативно-правовых актов и научно-теоретических источников по данному вопросу. В результате исследования выявлен ряд проблем теоретического и практического характера и рассмотрен комплекс рекомендаций по их решению.

Ключевые слова: исполнительное производство, стороны, взыскатель, должник, правовой статус.

Kateryna Shevchuk PARTIES OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS

The article investigates some aspects of the participation of the parties in the enforcement proceedings. Performed legal analysis of existing legal acts and scientific-theoretical sources on the subject. The study identified a number of issues of theoretical and practical nature and a set of recommendations for their solution.

Keywords: enforcement proceedings, parties, recoverer, debtor, legal status.